

Warszawa, 01-08-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

III.502.14.2024.JA

Pan Adam Bodnar
Minister Sprawiedliwości
e-PUAP

Szanowny Panie Ministrze,

na podstawie publikacji¹ pragnę zasygnalizować potrzebę analizy niektórych rozwiązań prawnych wprowadzonych ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw² do ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich³ (dalej: ustawy).

Wskazana nowelizacja – nazywana „ustawą Kamilka” – która weszła w życie w 15 lutego 2024 r. (część obowiązywała już od 29 sierpnia 2023 r.) wprowadziła zmiany, dzięki którym ochrona dzieci ma być systemowa, a przez to bardziej skuteczna. Jednym z kluczowych elementów wzmocnienia systemu ochrony jest obowiązkowa

¹ <https://www.rp.pl/prawo-dla-ciebie/art40846071-ustawa-kamilka-na-ostatniej-prostej-nowe-wymogi-odstrasza-wolontariuszy>

<https://www.rp.pl/prawo-dla-ciebie/art40846071-ustawa-kamilka-na-ostatniej-prostej-nowe-wymogi-odstrasza-wolontariuszy>

² Dz. U. poz. 1606

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 560

weryfikacja osób, które w swojej pracy mają kontakt z dziećmi nie tylko w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, ale też obligatoryjny obowiązek przedłożenia zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego. Ma ono w szczególności obejmować informacje w zakresie przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstw określonych przepisami o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie bowiem z treścią art. 21 ust. 1-3 ustawy na osobie, z którą ma być nawiązany stosunek pracy lub która ma być dopuszczona do działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi ciąży obowiązek przedłożenia pracodawcy lub innemu organizatorowi informacji z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX („Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu”) i rozdziale XXV („Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności”) Kodeksu karnego, w art. 189a (Handel ludźmi) i art. 207 (Znęcanie się) Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego. Wspomniani pracodawca oraz organizator są zobowiązani do uzyskania informacji, czy dane takiej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy.

Nowelizacja wprowadziła także przepisy nakładające obowiązek wdrożenia do dnia 15 sierpnia 2024 r. standardów ochrony małoletnich, w których określone zostaną: zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnim a personelem placówki lub organizatora, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich; zasady i procedurę podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego; procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskie Karty"; zasady przeglądu i aktualizacji standardów; zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności; zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania; osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia; sposób

dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego (art. 22c ust. 1 ustawy).

Zgodnie z treścią art. 22b ustawy obowiązek wprowadzenia standardów ma każdy organ zarządzający jednostką systemu oświaty, o której mowa w art. 2 pkt 1-8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe⁴, oraz inną placówką oświatową, opiekuńczą, wychowawczą, resocjalizacyjną, religijną, artystyczną, medyczną, rekreacyjną, sportową lub związaną z rozwijaniem zainteresowań, do której uczęszczają albo w której przebywają lub mogą przebywać małoletni, a także każdy organizator działalności oświatowej, opiekuńczej, wychowawczej, resocjalizacyjnej, religijnej, artystycznej, medycznej, rekreacyjnej, sportowej lub związanej z rozwijaniem zainteresowań przez małoletnich. W powyższych placówkach standardy muszą określać również: wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone; zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet; procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie; zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

Ponadto obowiązek wprowadzenia standardów, w myśl art. 22c ust. 3 ustawy, mają także podmioty świadczące usługi hotelarskie oraz turystyczne, a także prowadzące inne miejsca zakwaterowania zbiorowego, w zakresie niezbędnym do zapewnienia ochrony małoletnich. W tych placówkach standardy określają w szczególności: zasady zapewniające bezpieczne relacje między personelem podmiotu a małoletnim, a w szczególności zachowania niedozwolone wobec małoletnich; zasady i procedury identyfikacji małoletniego przebywającego w obiekcie hotelarskim i jego relacji w stosunku do osoby dorosłej, z którą przebywa w tym obiekcie; zasady i procedury reagowania w przypadku uzasadnionego przypuszczenia, że dobro małoletniego znajdującego się na terenie obiektu hotelarskiego lub korzystającego z usług turystycznych jest zagrożone; procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego oraz zawiadamianie sądu opiekuńczego; zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu podmiotu do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 737

Na tle powyższych regulacji pojawiają się **zasadnicze problemy z ich prawidłowym rozumieniem i stosowaniem, a także obawy, że na nałożone obowiązki dotyczące ścisłej weryfikacji w rejestrach mogą odstraszać potencjalnych pracowników, współpracowników, wolontariuszy jednostek prowadzących działalność związaną m.in. z wychowaniem, edukacją lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich.**

Organizacje i jednostki wyrażają wątpliwości odnośnie zakresu podmiotowego obowiązujących regulacji i mają **problemy z rozstrzygnięciem, czy są zobowiązane do dostosowania się do przepisów ustawy.** Przykładowo: nie wie tego kierowca autobusu, który wozi dzieci na wycieczki; tyczy się to też klubów sportowych, np. stadnin koni, organizatorów szkoleń online; urzędów organizujących warsztaty i spotkania - w tym również dla dzieci i młodzieży szkolnej; czy ustawa dotyczy wszystkich pracowników, nawet tych którzy mają tylko pobieżny kontakt z dziećmi, np. osób pracujących na recepcji, czy osób występujących gościnnie z prelekcją, na jednorazowe zaproszenie jako gość honorowy lub specjalny; czy obowiązki wynikające z ustawy dotyczą prywatnych korepetytorów, jednoosobowych gabinetów psychologicznych, stomatologicznych.

Istotne też pozostają głosy, że regulacje oznaczają blokadę jakiegokolwiek możliwości nawiązania relacji z dzieckiem, a bez wchodzenia w strefę prywatną nie da się mu pomóc. Pracownicy i wolontariusze od lat pracujący z dziećmi w bliskich relacjach wyrażają obawy, że wprowadzenie standardów ograniczy swobodę pracy z dzieckiem ze względu na ryzyko powstania sytuacji dwuznacznych czy problematycznych.

Pojawiają się również sygnały, niepozostające bez znaczenia dla efektywności systemu wsparcia małoletnich, iż wymóg weryfikacji w rejestrach pracowników, współpracowników, wolontariuszy przed rozpoczęciem pracy/współpracy spowoduje, że ci zdecydują się na wsparcie innych podmiotów, które nie będą od nich wymagały obowiązku poddania się procedurze weryfikacyjnej i ponoszenia dodatkowych kosztów wydania zaświadczenia.

Dodatkowo mniejsze organizacje wskazują, iż wymogi zawarte w standardach ochrony małoletnich przekraczają możliwości samodzielnego ich stworzenia, gdyż są procedurą bardzo złożoną i konieczne jest skorzystanie z płatnej pomocy.

W opinii Rzecznika, w świetle przedstawianych w przestrzeni publicznej istotnych wątpliwości, istnieją **uzasadnione obawy co do prawidłowego stosowania**

przez organy wskazane w art. 21, 22b i 22c ustawy rozwiązań prawnych wprowadzonych tzw. ustawą Kamilka. Także zbliżający się termin wdrożenia standardów ochrony małoletnich (15 sierpnia 2024 r.), wobec wskazywanych wątpliwości, skłania do pytania o stan przygotowań do realizacji tego obowiązku i możliwości efektywnego stosowania procedur ochrony.

Powyższe wątpliwości są do pewnego stopnia wynikiem **dyskusyjnej jakości legislacyjnej niektórych przepisów tzw. ustawy Kamilka** i – jak się wydaje – braku odpowiedniej refleksji na etapie postępowania ustawodawczego co do skutków, jakie może spowodować wejście w życie tej ustawy w aktualnym brzmieniu jej przepisów. Dlatego też zasadne jest podjęcie działań informacyjnych, a także prac legislacyjnych zmierzających do nowelizacji tej ustawy – tak aby zawarte w niej przepisy nie budziły tak istotnych wątpliwości i nie doprowadziły do następstw niezamierzonych przez ustawodawcę.

Należy podkreślić, że ustawa nakładająca obowiązki na jednostki powinna być sformułowana w taki sposób, aby jej stosowanie odpowiadało intencjom ustawodawcy. Ponadto przepisy powinny posiadać takie brzmienie, aby na podstawie ich lektury istniała możliwość precyzyjnego zidentyfikowania zarówno adresatów regulacji, jak też treści wprowadzonych obowiązków. Są to wymogi wynikające z zasady poprawnej legislacji (art. 2 Konstytucji RP). Przedstawione powyżej wątpliwości dają podstawę do sformułowania wniosku, że analizowana ustawa nie w pełni odpowiada tym standardom.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienia stanowiska odnośnie sygnalizowanych kwestii, a także rozważenie przeprowadzenia kampanii informacyjnej oraz podjęcia innych czynności służących zapewnieniu prawidłowości wdrażania rozwiązań wynikających z tzw. ustawy Kamilka.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/